

Molièrův ZDRAVÝ NE/MOCNÝ v DPB jako formalistní kompozice

vydáno: 25.9.2019, Milan Líčka, i-divadlo.cz

Do nové sezóny se Divadlo Petra Bezruče ohlásilo s klasickou francouzskou komedií, v níž si Molière tropí posměch z vypočítavého a hypochondrického měšťáka. Pozměněný název s lomítkem ZDRAVÝ NE/MOCNÝ dal vzniknou různým dohadům a ukázalo se, že nejde jen o slovní hříčku. Hostující režisér Vladimír Morávek text přepracoval a vytvořil svéráznou kompozici hry ve hře, kde se prolíná představa původní inscenace Zdravého nemocného s okolnostmi jejího uvedení a skutečným Molièrovým osudem. Premiéra se uskutečnila 20. září.

Moderní dramaturgie se Molièrově komedii dlouho vyhýbala, naposledy byla uvedena v Ostravě v NDM roku 1952 s Miroslavem Holubem v hlavní roli, později tu bylo už jen hostování pražského ND v říjnu 1961 s laskavým hereckým projevem Františka Smolíka. Ostatně není divu, text s řadou dlouhých monologů, obsáhlými výčty vymyšlených chorob i jejich prapodivné léčby, baletní mezihry, deklamace, zpěvy (mj. oslavující krále Ludvíka) i třeba burleskní promoce přednášená makarónskou latinou (které by dnes už nikdo nerozuměl) inscenátory odrazují.

To vše Morávek vypustil a převzal jen dějovou kostru týkající se Arganovy hypochondrie, směšné léčby a skrblictví, jeho vztahu s dcerou a jejím nápadníkem, manželkou, služkou, bratrem, lékařem a jeho synem, lékárníkem a notářem. Místo baletních mezihér rozdělil děj písněmi a texty s doprovodem kytar a na závěr doplnil scénku, kdy všichni herci současně vzdávají hold památce geniálního Molièra.

Hraje se na scéně navržené Svatoplukem Sládečkem, dobové ukotvení naznačuje rokokový interiér s lenoškou, křesly a elipsovým podnebesím s vzdušným splývavým závěsem na pozadí, podobně laděné jsou kostýmy Evy Morávkové s různou mírou zdobení, líčení či opatření parukou u jednotlivých herců. Hudba Maria Buzziho zajímavě propojuje a akcentuje dění, kromě kytar slyšíme i brnkání na cello. S lehkostí prováděné pohybové kreace herců nacvičila Lucie Mertová.

Hru staženou do trvání jedné hodiny Morávek obalil představou událostí okolo někdejšího provedení Molièrovy komedie v Palais Royale dne 17. února 1673. To pojal ve formě řízeného happeningu: na pódiu před divadlem hrají dva kytaristé a ohlašují příjezd koňmi taženého kočáru s královnou a princeznou, z oken je zdraví herci. V předsálí herci vítají diváky a nabízejí nápoje, během děje občas vstoupí do hlediště. Tam na předsunutých židlích sedí královna s dcerkou, a tu pak vyvádí ven při lechtivé scéně a rušení.

Rozvolněná inscenace hry i dění kolem vyžaduje plné nasazení herců, aby upoutala a přesvědčila diváka. Scéně vládne Norbert Lichý, nejprve rozvalený na pohovce zlostně přepočítává výdaje na lékaře, přesvědčuje dceru, aby se vdala za lékaře a on tak ušetřil, podrobuje se pofiderní léčbě vnucované lékařem i lékárníkem, dojednává s notářem závěť a předstírá svou smrt, aby zjistil, co o něm soudí okolí. Je svůj, zcela přirozený, věříme mu jak toho lakomého, z fiktivních chorob vystrašeného Argana, tak i samotného Molièra, doopravdy nemocného a prožívajícího své poslední chvíle.

Kolem Argana se v komedii všechno točí, a když opustí hlediště, napětí na scéně poklesne, i když všichni hrají naplno. Stylizaci dobově způsobilé dcery zvládá Kateřina Krejčí s věrohodnou lehkostí, Magdaléna Tkačiková nenásilně přechází z role mladé a chtivé Arganovy ženy Beliny do role bohyně Flóry, Vojtěch Johaník dokonale paroduje ženskou předváděvost služebné Toinette. Marcela Čapková je distingovanou královnou, avšak chování dcerky ji občas vyvede z míry. Táž herečka kromě toho později z boku hlediště dramaticky komentuje události kolem smrti a pohřbu Molièra.

Dušan Urban střídavě hraje namyšleného doktora Purgona a jeho zadržávajícího přihlouplého syna, Lukáš Melník je jednou úlisný lékárník Fleurant vyzbrojený klystýrem, jindy rozverný faun, Ondřej Brett zase střídá polohu uhlazeného, vemlouvavého notáře s ladně tančícím Polichinelem, Jakub Georgiev (j.h.) je starostlivým Arganovým bratrem Beraldem a také tančícím Zefýrem. Energií hýřící Michal Sedláček vítá příjezd panstva, zve diváky a na scéně jako bůh Pan neúnavně vyplňuje mezihry neodlučnou kytarou a zpěvem, sekunduje mu při tom faun Jakub Burýšek, ten kromě toho ztělesňuje Kleanta milujícího Angueliku.

Je třeba ocenit, že Vladimír Morávek přišel s nápadem, jak oživit a dnešku přiblížit málo uváděnou Molièrovu komedii. Výsledkem je ovšem formalistní kompozice, která trpí dramaturgickými a režijními nedostatky, a tak zůstalo na hercích, aby celý ten konstrukt zvedli a nesli. Inscenace naštěstí zastihla soubor stmelený a nacházející se na vzestupné dráze, takže výsledek je víc než přijatelný. Každopádně si všichni budeme inscenaci ZDRAVÝ NE/MOCNÝ pamatovat kvůli jejímu neobvyklému, efektnímu rámci.